

Sammenfatning af FE-kommissionens konklusioner

Baggrunden for undersøgelsen

Justitsministeren nedsatte den 21. december 2020 denne kommission med henblik på en undersøgelse af visse forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste.

FE-kommissionens opgave har været at undersøge og redegøre for visse forhold omfattet af Tilsynet med Efterretningstjenesternes særlige undersøgelse af Forsvarets Efterretningstjeneste, som tilsynet afgav den 21. august 2020 til Forsvarsministeriet.

Tilsynets særlige undersøgelse blev iværksat på baggrund af materiale, der var blevet afleveret til tilsynet af én eller flere whistleblowere. Resultatet af tilsynets undersøgelse er klassificeret, men i tilsynets pressemeddelelse af 24. august 2020 hedder det om undersøgelsen:

Med udgangspunkt i en kildekritisk tilgang til undersøgelsen af det indleverede materiale vurderer tilsynet blandt andet følgende:

- *At FE af flere omgange siden tilsynets oprettelse i 2014 og til sommeren 2020 – i forbindelse med blandt andet tilsynets konkrete kontroller samt møder med chefen for FE – har tilbageholdt centrale og afgørende oplysninger for tilsynet og givet tilsynet urigtige oplysninger om forhold vedrørende tjenestens indhentning og videregivelse af oplysninger. Det er tilsynets opfattelse, at den lovbestemte orienteringspligt er afgørende nødvendig for et funktionelt tilsyn, og at den hviler på en tillid fra lovgiver til, at FE i alle henseender efterkommer forpligtelsen. Resultatet af disse gentagne brud på den lovbestemte orienteringspligt er, at den legalitetskontrol, som tilsynet i henhold til FE-loven er pålagt at udføre, og som bidrager til legitimeringen af FEs virksomhed, ikke fungerer efter hensigten.*
- *At der ved centrale dele af FEs indhentningskapaciteter er risici for, at der uberettiget kan foretages indhentning mod danske statsborgere.*
- *At det indleverede materiale indikerer, at FEs ledelse har undladt at følge op på eller nærmere undersøge indikationer på spionage inden for Forsvarsministeriets område.*
- *At der i FEs ledelse og dele af tjenesten eksisterer en uhensigtsmæssig legalitetskultur, hvor tjenestens eventuelle uberettigede aktiviteter eller uhensigtsmæssige forhold søges skrinlagt, herunder ved at undlade at orientere tilsynet om forhold af relevans for dets kontrol.*

- *At det indleverede materiale indikerer, at FE før tilsynets oprettelse i 2014 har igangsat operationelle aktiviteter i strid med dansk lovgivning, herunder ved indhentning og videregivelse af en betydelig mængde oplysninger om danske statsborgere.*
- *At FE uberettiget har behandlet oplysninger om en ansat i tilsynet.*

Tilsynet anbefaler på den baggrund, at der politisk tages stilling til følgende:

- *Hvorvidt der skal foretages en undersøgelse af, om FE har varetaget og varetager sin opgave som national sikkerhedsmyndighed inden for Forsvarsministeriets område i henhold til FE-lovens § 1, stk. 2.*
- *Behovet for en afdækning af, hvorvidt FE i tilstrækkelig grad har oplyst politiske beslutningstagere om alle relevante forhold vedrørende centrale dele af tjenestens indhæntningskapaciteter.*

Rammerne for kommissionens undersøgelse er reguleret ved en særlig lov om FE-kommissionen (lov nr. 1938 af 15. december 2020 om undersøgelse af visse forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste).

FE-kommissionen skal afgive en beretning om resultatet af sin undersøgelse til justitsministeren, der giver Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne adgang hertil.

Beretningen er klassificeret og offentliggøres således ikke, men kommissionen skal i henhold til loven i videst muligt omfang offentliggøre en sammenfatning af sine konklusioner i en form, som ikke indeholder oplysninger, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand.

Kommissionen offentliggør herved sammenfatningen af sine konklusioner.

Kommissionens undersøgelse og vurderinger

De forhold, der skal undersøges af kommissionen, er nærmere beskrevet i et kommissorium, der – efter at have været forelagt Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne – er fastsat af justitsministeren. Kommissoriet indeholder klassificerede oplysninger og er ifølge lov om FE-kommissionen undtaget aktindsigt.

Kommissoriet er således ikke offentligt tilgængeligt, men ifølge forarbejderne til loven om FE-kommissionen vil kommissionens undersøgelse *fokusere på de mest centrale og konkrete punkter i Tilsynet med Efterretningstjenesternes kritik, herunder spørgsmål om mulig indhentning og videregivelse af oplysninger vedrørende danske statsborgere, orientering af skiftende forsvarsministre, Forsvarets Efterretningstjenestes eventuelle tilbageholdelse af oplysninger og afgivelse af urigtige oplysninger til Tilsynet med Efterretningstjenesterne og spørgsmålet om Forsvarets Efterretningstjenestes uberettigede behandling af oplysninger om en ansat i Tilsynet med Efterretningstjenesterne.*

På grundlag af den foretagne undersøgelse og redegørelse skal kommissionen bl.a. forholde sig til, om der er grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar.

Kommissionen har haft adgang til det samme materiale, som har ligget til grund for tilsynets særlige undersøgelse. Som en del af undersøgelsen har kommissionen yderligere gennemgået et omfattende materiale, der af kommissionen er indhentet fra bl.a. Forsvarets Efterretnings-tjeneste og Forsvarsministeriet.

Undersøgelsen har ifølge loven om FE-kommissionen som udgangspunkt skulle gennemføres på grundlag af det foreliggende skriftlige materiale, men kommissionen har også haft mulighed for at afhøre vidner, hvis det – som anført i loven – ikke har været muligt at få belyst et spørgsmål på anden måde, og sådanne afhøringer efter kommissionens vurdering har været strengt nødvendige for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Kommissionens undersøgelse har bl.a. omfattet en bedømmelse af spørgsmål, som har været af betydning for bl.a. fem FE-medarbejdere, der har været tjenestefritaget. Det drejer sig om chefen for FE, Lars Findsen, og tidligere chef for FE, Thomas Ahrenkiel, samt tre andre medarbejdere i tjenesten.

Som anført har kommissionens undersøgelse bl.a. omhandlet et *spørgsmål om mulig indhentning og videregivelse af oplysninger vedrørende danske statsborgere*. Kommissionen har ved sin undersøgelse fundet, at der ikke er grundlag for at antage, at FE generelt har indhentet og videregivet oplysninger om danske statsborgere i strid med loven.

Kommissionen har endvidere fundet for den del af undersøgelsen, der har handlet om FEs *orientering af skiftende forsvarsministre* og om tjenestens *eventuelle tilbageholdelse af oplysninger og afgivelse af urigtige oplysninger til Tilsynet med Efterretningstjenesterne*, at der ikke er grundlag for at udtale kritik af tjenesten, herunder for at anse tjenesten eller enkelte medarbejdere for at have tilsidesat forpligtelser i forhold til ministre eller tilsynet.

Den del af undersøgelsen, der har omhandlet spørgsmålet om *Forsvarets Efterretningstjenestes uberettigede behandling af oplysninger om en ansat i Tilsynet med Efterretningstjenesterne*, angår to episoder, hvor der internt i FE under samtaler mellem to medarbejdere har været videregivet oplysninger om, at en ansat i tilsynet i forbindelse med tilsynets kontrol af tjenesten havde begået en fejl under håndteringen af klassificerede oplysninger (en sikkerhedshændelse).

Kommissionen har på baggrund af undersøgelsen konkluderet, at oplysningen om sikkerhedshændelsen lovligt var tilgået FE, at tjenestens videregivelse af oplysningen til den ene af de to FE-medarbejdere havde været berettiget og sagligt begrundet, men at den interne, mundtlige videregivelse til den anden havde været uberettiget. Kommissionens undersøgelse har ikke givet grundlag for at anse den uberettigede videregivelse for repræsentativ for tjenestens håndtering af personoplysninger. Det er kommissionens vurdering, at det ikke er relevant at

overveje tjenstlige reaktioner i anledning af den uberettigede videregivelse, der blev foretaget af FE-medarbejderen – som ikke er en af de fem tjenstefritagne medarbejdere.

Kommissionens samlede konklusion i anledning af undersøgelsen

På baggrund af den foretagne undersøgelse finder kommissionen, at der ikke er grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar, herunder Lars Findsen, Thomas Ahrenkiel eller de tre FE-medarbejdere, som alle har været tjenstefritaget.

Efter undersøgelsen har kommissionen fundet, at der heller ikke er grund til at rejse kritik – hverken i forhold til tjenesten eller til de førnævnte fem personer.

Der er ikke i anledning af undersøgelsen fremkommet oplysninger, der har givet kommissionen grundlag for at overveje en henvendelse til justitsministeren om at udvide de spørgsmål eller den periode, som kommissionen har skullet undersøge.

Kommissionens medlemmer har været enige om beretningens indhold, herunder om alle vurderinger og konklusioner.

Thomas Jønler
(formand)

Hans-Jørgen Nymark Beck

Jens Hartig Danielsen